

การบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะต่อความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง
ที่เข้ารับการรักษด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

วรรณา ปัดทพัต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

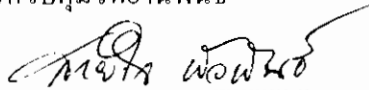
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

สิงหาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

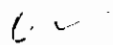
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ วรรณ ปัดทพัฒน์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของมหาวิทยาลัย
บูรพาได้

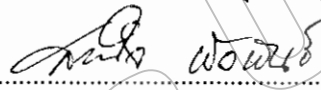
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายใจ พัวพันธ์)

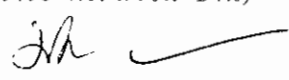

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน ธานี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

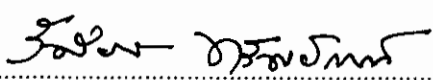

.....ประธาน
(นายแพทย์เวชส ประทุมศรี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายใจ พัวพันธ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน ธานี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. มณีรัตน์ ภาณุบุป)

คณะพยาบาลศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 14 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความช่วยเหลือ ความเมตตากรุณาเป็นอย่างดี จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายใจ พัวพันธ์ ประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาให้คำแนะนำทางวิชาการ สั่งสอน จัดอบรมให้ความรู้ ให้การเตรียมพร้อม ตั้งแต่เริ่มทำวิจัยจนกระทั่งเสร็จสิ้นการวิจัย ช่วยกระตุ้น ส่งเสริมให้กำลังใจรวมถึงให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยนี้อย่างสม่ำเสมอ ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องอย่างเอาใจใส่ และละเอียดถี่ถ้วน ช่วยพัฒนา ให้ความหวัง มองถึงสิ่งที่เป็นไปได้ สร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจ และขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณา เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ธาณี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำทางวิชาการ ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ชัยเวช นุชประยูร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี กรรมการจริยธรรมของโรงพยาบาลทุกท่านและผู้บังคับบัญชาโดยตรงที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ ขอขอบคุณในความร่วมมือ การอำนวยความสะดวก ทุกอย่างเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาในการวิจัย ขอขอบคุณผู้เข้าร่วมวิจัยทุก ๆ ท่านที่ได้สละเวลาส่วนตัวของท่านในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพระเจ้าที่ได้เป็นแหล่งของความเชื่อ ความหวังใจ ความรัก ให้กับผู้วิจัย และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณสามี และครอบครัว คุณพ่อคุณแม่ที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนให้งานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

วรรณมา ปัดทพัต

49910485: สาขาวิชา: การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช: พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คำสำคัญ: การบำบัดทางพยาบาลด้วยศิลปะ/ ความผาสุกทางจิตวิญญาณ/ การฟอกเลือดด้วย
เครื่องไตเทียม

วรรณ ปัตตพัด: การบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะต่อความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (USING ARTS IN-NURSING THERAPEUTIC FOR SPIRITUAL WELL-BEING AMONG CHRONIC KIDNEY DISEASE PATIENTS RECEIVING HEMODIALYSIS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สายใจ พัวพันธ์, Ph.D., สวงน ธานี, Ph. D. 114 หน้า. ปี พ.ศ. 2553.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะต่อความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม เป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีการดูแลมนุษย์ของวัตสัน กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ในคลินิกไตเทียมโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 14 ราย เข้าร่วมโปรแกรมการบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะจำนวน 6 ครั้ง ๆ ละ 90 นาที สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ประเมินผลด้วยการวัดระดับความผาสุกทางจิตวิญญาณ ด้วยแบบวัดความผาสุกทางจิตวิญญาณที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดความผาสุกทางจิตวิญญาณ โดยประเมินความผาสุกทางจิตวิญญาณ 3 ระยะ คือ ระยะก่อน ระยะหลัง การทดลอง และระยะติดตามผล 6 เดือน หลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ที่เข้าร่วมในโปรแกรมการบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะมีคะแนนความผาสุกทางจิตวิญญาณในระยะก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้ที่เข้าร่วมในโปรแกรมการบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะมีคะแนนความผาสุกทางจิตวิญญาณระยะก่อนและระยะติดตามผลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผู้ที่เข้าร่วมในโปรแกรมการบำบัดทางการพยาบาลด้วยศิลปะมีคะแนนความผาสุกทางจิตวิญญาณระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน
4. ประสพการณ์การเรียนรู้ความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ การมีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมาย การเยียวยาตนเองจากสิ่งที่มีอยู่และที่ตนยึดเหนี่ยว

เงื่อนไขสำคัญของการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมและผลการทดลองที่นอกเหนือจากการใช้ศิลปะ คือ ความพร้อมและความสมดุลของกาย-จิต-จิตวิญญาณของพยาบาลผู้ให้การบำบัด เพื่อเปิดพื้นที่ปลอดภัยและเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้เยียวยาตนเอง การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความรู้-การปฏิบัติ-การวิจัยที่ใช้ทฤษฎีการพยาบาลเป็นพื้นฐาน

49910485: MAJOR: MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING; M.N.S.
(MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING)

KEYWORDS: ARTS IN NURSING THERAPEUTIC/ SPIRITUAL WELL-BEING/ HEMODIALYSIS
WANNA PATTAPAT: USING ARTS IN NURSING THERAPEUTIC FOR SPIRITUAL
WELL-BEING AMONG CHRONIC KIDNEY DISEASE PATIENTS RECEIVING HEMODIALYSIS.
ADVISORY COMMITTEE: SAICHA PUAPAN, Ph.D., SAGHUAN TANE, Ph.D. 114 P. 2010.

The purpose of this quasi-experimental study was to test the effectiveness of using arts in nursing therapeutic for chronic renal failure with hemodialysis. The program was generated and guided by the Human Caring Theory of Watson. Fourteen hemodialysis patients at hemodialysis clinic of Queen Savangwattana Memorial Hospital was purposively selected to join the program. The experimental period included six sessions, conducted once to twice per week for ninety minutes. The Spiritual Well-being Scale was used to measure spiritual well-being among participants. The data collecting procedure was divided into three phases: the pretest, the posttest and the sixth month follow-up phase. Descriptive statistics and one way analysis of variance: repeated-measure were employed to analyze the data.

The results of this study revealed that:

1. There was a statistically significant difference at $p < .05$ between prior and after the program of the spiritual well-being level of the participants who received arts in nursing therapeutic intervention.
2. There was a statistically significant difference at $p < .05$ between prior and follow up the program of the spiritual well-being level of the participants who received arts in nursing therapeutic intervention.
3. There was a statistically non-significant difference between after and follow up the program of the spiritual well-being level of the participants who received arts in nursing therapeutic intervention.
4. Learning experiences from participating in the program reflected the ways participants valued their integrity, life goals, and healed self from their being and beliefs.

Besides art, the key factor for processing the therapeutic intervention program is readiness and harmony of body-mind-spirit of the nurse who runs the program. By using art, the nurse opens a safety zone for patients to heal themselves. This research reflects value that is laden through the relationships of knowledge, practice and research based on nursing theory.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
นิยามศัพท์	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
โรคไตวายเรื้อรัง และการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม	10
แนวคิดด้านจิตวิญญาณ	19
ความผาสุกทางจิตวิญญาณ	23
แนวคิดหรือทฤษฎีทางการพยาบาลที่ใช้ทำความเข้าใจความผาสุกทางจิตวิญญาณ	27
การบำบัดทางพยาบาลด้วยศิลปะ	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	39
การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย	39
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมวิจัยโรคไตวายเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม.....	44
ตอนที่ 2 ข้อมูลและค่าสถิติพื้นฐานของค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัย ระยะก่อนทดลอง-ระยะหลังทดลองเสร็จสิ้นและระยะติดตามผล 6 เดือน.....	47
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัย ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน.....	48
ตอนที่ 4 ข้อมูลประสบการณ์การเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณในโปรแกรมการบำบัดทางการแพทย์ด้วยศิลปะของผู้เข้าร่วมวิจัยรายบุคคล.....	50
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ก.....	95
ภาคผนวก ข.....	97
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมวิจัยแสดงเป็นจำนวน ร้อยละ	45
2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัย ระยะก่อนทดลอง ระยะ หลังทดลองเสร็จสิ้น และระยะติดตามผล 6 เดือน	47
3 ความแปรปรวนของค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจทางจิตวิญญาณ (SWB) ของผู้เข้าร่วม วิจัยในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน	48
4 เปรียบเทียบรายคู่ของค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัย ด้วยวิธี Bonferroni	49
5 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 1	50
6 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 2	52
7 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 3	53
8 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 4	54
9 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 5	56
10 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 6	57
11 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 7	59
12 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 8	60
13 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 9	62
14 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 10	63
15 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 11	65
16 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 12	66
17 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 13	68
18 ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนรู้ความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยรายที่ 14	69

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม	16
2 เส้นเลือดแบบชั่วคราว	17
3 เส้นเลือดแบบถาวร	17
4 รูปแบบการทดลอง	36
5 ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัย	48
6 ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจทางจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมวิจัยที่ระยะเวลาแตกต่างกัน.....	49